חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

ל.

מסורת הש"ס

כל נכסי דבי בר סיסין. כלומר כל אותן קרקעות שקניתי מאותו אדם שנתנו בר סיסין: **דמקריא דבי בר סיסין.** כך קורין לו ואין ידוע אם קנאה מבי בר סיסין ולפיכך נקראת כן או כך שמה מעולם וירושה היא לו מאבותיו: **אוקמה בידא דלוקח.** כדמפרש טעמא לקמיה דעליה בידיה רמיא לגלויי דלאו ב)בר סיסין היא: **אמר ליה רבא דינא הכי.** להוליאה מספק מתחת יד המוכר שהוא מוחזק: **המוליא מחבירו.** דהיינו לוקח עליו להביא ראיית זכות ומאמר שאין לו ראיה יפסיד: **קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן.** דלעיל [סע:] מוקי לה רב נחמן ביד המוכר ורבא ביד הלוקח והכא איפכא: **דרבא אדרבא לא קשיא.** דבכל דוכתי מוקי לה ביד המוחזק והתם מוכר כו': **כיון.** דכולי עלמא קרו ליה דבי בר סיסין וגרלין הדברים שלפיכך נקראת כן שקנאה מבי בר סיסין והוא אמר לאו מבר סיסין לקחתיה עליה בידיה רמיא לגלויי ולהביא ראיה דאלו מבר סיסין לקחה ואם יביא עדים דאיקרויי הוא דמיקריא הכי ולא מהני שדות שלקח מבר סיסין היא מוקמינן לה בידיה דהא פשיטא לן דהאי דאמר ליה נכסי דבי בר סיסין מזבינא לך הכי קאמר ניכסי שקניתי ממנו ולא נכסי שלא קניתי ממנו אף על פי שנקראין כן. כך גרלית השיטה: **מי לא אמרינן ליה קיים שטרך.** אחרי שהמוכר רואה לפסלו והחזקה של שלא הנייס במקום השטר היא נאה ומאחר שהמוכר מערער על החזקה שאינה חזקה צריך זה להביא עדים שחזקתו גמורה שלא דר זה עמו. וכהני תרי עובדי שבירא לן כרב נחמן דהלכתא כוותיה בדינא [כתובות יג.] וכן פוסקין פירושי ר' חננא[ו] אים רומי: **מאי בעית בהאי כיפא.** שהכל יודעין ששלי היה: **א"ל אנא בשוקי בראי הואי.** בארץ מרחקים מקום שאין השיירות מצויות ולא ידעתי ולכך לא אמיתני ותנן בפרקין [לח.] היה ביתו הרה והחזיק בגליל אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה באותה מלכות דהוו שיירות מצויות א"ג איכא לאוקמה בשעת חירום ואפילו באותה מדינה כדלקמן בהאי פירקין [שם] וכן פירשוה הגאונים כפי' ר"ח. אבל במקום שהשיירות מצויות ואיכא חירום לא מצי טעין הכי דקי"ל בפירקין (דף לח:) מחזיקין בנכסי בורח דמחאה שלא בפניו הוא מחאה ואי טעין לא ידעתי שהחזיק אים פלוני בקרקע שלי ולכך לא מחיתי אינו נאמן דכי היכי דאמרינן מחאה שלא בפניו הוא מחאה דחברך חברא אית ליה ואמרו לו למחזיק כמו כן אמרו לזה שהדם אחד מחזיק בקרקע שלו הואיל ושיירות מצויות וכן הלכה: **בשוקאי הוה עדידנא.** למכור סחורתי ולקנות אחרת ולא ידעתי שאתה דר בביתי וכגון שיש לו בית אחר באותה העיר שהיה מתאכסן שם כל י' יום. ויש מפרשים בשוקאי הוה עדידנא ולא היה לי פנאי למחות אע"פ שידעתי ואינו נראה בעיני: אמר

דכתובות (דף קט: ושם) גבי עשאה סימן לאחר דאם טען ואמר חזרתי ולקחתיה ממנו לאחר שעשיתיה סימן בשמו נאמן דהפה שאסר הוא הפה שהתיר דמאחר שיש עדים שהיתה שלו ונגזלה ממנו (פ) אין לו זכות אלא על פיו של זה שעשאה סימן לו והרי חזר ואמר לקחתיה ממך אין נראה לר"י דבכי האי גוונא לא אמרי' מיגו כדפריסית דע"י מה שהיה יכול לטעון תחילה אינו נאמן עכשיו אלא נראה לר"י דהתם נמי (י) חזר ואכלה שני חזקה אחר שעשאה סימן וכי תימא אי אכלה שני חזקה פשיטא ומאי קמ"ל ר' יוחנן דנאמן מתני' היא דחזקה שיש עמה טענה הרי זו חזקה וי"ל דס"ד דלא מהימן כיון שערער עליו קודם שאכלה שני חזקה לומר שהיא שלו לא עביד איעם דליחכנה בתר הכי קמ"ל וכן ההוא עובדא דמייתי בתר הכי איירי בשאכלה שני חזקה ובעובדא דידן אי הוה מייתי המחזיק שהדר דדר ביה חד יומא נראה לרשב"א דהוה (כ) לאוקומי לארעא בידיה אע"ג דליכא מיגו מ"מ טענינן לנוקח מאחר שהיה המוכר נאמן לומר זבינתה מינך דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם ואף על גב דהאי לוקח ידע שהיתה שלו והוי כחד שהדא מכל מקום הוי מיגו כדמשמע לקמן (דף לג:) גבי נסכא דר' אבא (ל) אי לא הוי מחויב שבועה ואינו יכול לישבע היה נאמן לומר דידי מטפי ומיגו דאי בעי אמר לא מטפי ויהיה מכחיש את העד והכא לא הוי מחויב שבועה דאין נשבעין על הקרקעות והכא"ג מצינו בסוף המוכר (מ) (לקמן דף ע.) גבי מפקיד אצל חבירו בשטר דאע"ג דלא טענינן ליתמי נאמנו אפ"ה טענינן ליה החזרתיו לך כיון שאכיהם היה נאמן בטענה זו במיגו דאי בעי אמר נאמנו ואור"י דלא דמי לההיא דהמוכר את הבית דהכא אם היה רוצה המוכר לזכות בטענה זו דלא היתה שלך מעולם לא היה מעכבה הלוקח שהרי יודע היה שהיתה שלו כתב ר"ח ראינו לרבותינו הגאונים ז"ל דהאי מחזיק נמי ליה למימת לדינא בהדי מריה דאקרעא אלא האי דזכין ליה ממית בהדיה ואין נראה לרשב"א דהא כל זכות שתבא לידו מכר ראשון לשני ולא יוכל לחזות ולומר לו לאו בעל דברים דידי את ולקמן אשכחן בהדיא גבי ההוא דדר בקשתא בעיליתא דלא מצי למימר ליה לאו בעל דברים דידי את אלא אי הוה משכח שהדי דדר ביה ההוא גברא חד יומא הוה מוקי לה ר' חייא בדיה:

מפלגיא

לאו קמודית דהא **ארעא** דידי הוא. פי' רבינו שמואל דאם מוחזק זה שלא שנים וטוענן מפלגיא דזבנה מינך קמי דידי דנאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתיה ואכלתיה שני חזקה אי נמי אם יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד והביא ראיה מהביא דדר בקשתא בעיליתא דלקמן וכדבריו כן הוא היכא דיש עדים למערער שהקרקע שלו היתה אבל בעובדא דהכא (פ) משמע שלא היה למערער עדים מדקאמר לאו קא מודית כו' אי הוה טעין קמי דידי זבנה מינך אז דר בה חד יומא היה נאמן אף על פי שלא החזיק שלש שנים מיגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם אבל מעולם ולאי השתא דאמר מפלגיא זבינתה דזבנה מינך והודה שהיתה שלו אז לא מצי למיטען קמי דידי דר בה חד יומא (ו) מיגו דאי בעי אמר בתחלה לא היתה שלך מעולם דמיגו למפרע לא אמרינן כדמוכח לקמן (דף מא:) גבי הוא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שנין ואמר מפלגיא זבינתה דזבנה מינך אמת לקמיה דר' חייא אמר ליה אייתי שהדי דדר ביה אפילו חד יומא ואוקמי' לה בידך משמע דאי לית ליה שהדי אין נאמן לומר קמי דידי דר בה חד יומא במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתיה כיון שכבר הודה לאו מיגיה דבנה ליה תו מיגו ואין לו להאמינו במאי דקאמר השתא (ז) מתוך שהיה יכול לשקר בתחילה קודם שהודה דלא הוה מסיק אדעתיה שהיה זקוק לטענה זו והא דקאמר התם רב אשי ואמר מפלגיא דאמר ליה לחבריה כל נכסי דבי בר סיסין (פ) מזבינא לך הואי ההיא ארעא דהוה מיקרי דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרויי הוא דמיקריא דבי בר סיסין אתו לקמיה דרב נחמן (כ) [2]אוקמא בידא דלוקח א"ל רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דרבא אדרבא לא קשיא התם מוכר קאי בנכסיה הכא לוקח קאי בניכסיה דרב נחמן אדרב נחמן נמי לא קשיא (ג) כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא דבי בר סיסין עליה בידיה רמיא לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא אבל הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בניכסי: [2]ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא א"ל מינך זבנתיה ואכלתיה שני חזקה אמר ליה בשוקי בראי הואי אמר ליה והא אית לי שהדי דכל שתא הוה אתית תלתין יומי א"ל תלתין יומי בשוקאי הוה טרידנא אמר רבא [3]עביד איניש דכל תלתין יומי טריד בשוקא [4]ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלגיא זבינתה (ד) דאמר לי דזבנה מינך אמר ליה את לאו קא מודית דהאי

וחזיתיה לדעתיה דחביבי דאי הוה ג"ל קמי דידי דזבנה מינך הוה מהימן ליה במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה לא קאמר שהיה עדיין נאמן בטענה זו אלא כלומר אי הוה טעין מעיקרא קודם שהודה וה"ה דאי הוה טעין מעיקרא קמי דידי דר בה חד יומא דהוה מהימן ועוד ראיה מסוף (פ) דזה בורר (סנהדרין דף לח.) גבי ההיא איתתא דנפק שטרא תמותי יתה אמרה יעענא ליה בהאי שטרא דפריע הוא כו' ולא אימנה רב נחמן ג"ל רבא והא אי בעיא קנתיה כיון דאתחזק בבי דינא אי בעיא קנתיה לא אמרי' אלמא אע"ג דקודם שראיטוהו בידה היתה נאמנת לומר דפרוע הוא במיגו דאי בעיא קנתי' השתא דאתחזק בבי דינא פי' שראיטוהו בידה לא מהימנה דאין כאן אומרת אם רוצה לפטור את הלוה כראוי לריבה עכשיו טענה זו שהיא אומרת אם רוצה לפטור את הלוה ובקונטו' פי' שם אתחזק שהיה השטר מקורם ואין נראה לר"י דמה מועיל דמ"מ אי בעיא קנתיה ועוד ראיה דתנן בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף לח:) מנה לי בידך אמר לו הן למחר ג"ל תנהו לי נתתיו לך פטור ופריך מינה (שם מא.) למ"ד המלוה את מכירו בעדים לריך לפורעו בעדים והא הכא כיון דמבעיה בעדים כמאן דאוחפיה בעדים דמי וקתני פטור ומאי קושיא שאני הכא דפטור מיגו דאי בעי אמר אתמול לא היו דברים מעולם אלא ולאי כי האי גוונא לא אמרינן מיגו ומה שפ"ה בפ' בתרא

לא אמרינן מיגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם אלא אם כן אמר לו אמר לו אמר לו